

30.09.2020

HE 30/2020 VP
SUPO 953/01.04.01.00/2020Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Viite Lausuntopyyntönnne 22.9.2020

SUOJELUPOLIISIN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ HE 30/2020 VP EDUSKUNNALLE YKSILÖIDEN SUOJELUSTA HENKILÖTIE TOJEN AUTOMAATTISESSA TIE TOJENKÄSITTELYSSÄ TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN MUUTTAMISESTA TEHDYN PÖYTÄKIRJAN HYVÄKSYMISEKSI JA VOIMAANSAATTAMISEKSI SEKÄ LAEIKSI TIE TOSUOJALAIN JA HENKILÖTIE TOJEN KÄSITTELYSTÄ RIKOSASIOISSA JA KANSALLISEN TURVALLISUUDEN YLLÄPITÄMISEN YHTEYDESSÄ ANNETUN LAIN 1 JA 54 §:N MUUTTAMISESTA

Euroopan neuvoston puitteissa vuonna 1981 tehty yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (SopS 35-36/1992, jäljempänä tietosuojayleissopimus) tuli Suomen osalta voimaan vuonna 1992. Tietosuojayleissopimusta on täydennetty vuonna 2001 tehdyllä valvontaviranomaisia ja maan rajan yli tapahtuvaa tietojen siirtoa koskevalla lisäpöytäkirjalla (ETS nro 181, SopS 78/2012). Eduskunta on hyväksynyt lisäpöytäkirjan lailla 408/2012 ja se tuli Suomen osalta voimaan vuonna 2012 (valtioneuvoston asetus 535/2012). Yleissopimuksen muuttamista koskeva pöytäkirja (jäljempänä muutospöytäkirja) avattiin allekirjoittamista varten 10 päivänä lokakuuta 2018, jolloin myös Suomi allekirjoitti sen. Lausuntopyynnön kohteena on hallituksen esitys, jolla saatettaisiin voimaan muutospöytäkirjan edellyttämät muutokset.

Hallituksen esitys sisältää yhteensä kolme lakiehdotusta. Ensimmäinen lakiehdotus sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jonka mukaan muutospöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Lisäksi ensimmäinen lakiehdotus sisältää aineellisen säännöksen, jolla tietosuojavaltuutettu nimettäisiin yleissopimuksessa tarkoitetuksi määräysten noudattamista valvovaksi viranomaiseksi. Toisella lakiehdotuksella lisättäisiin tietosuojalakiin uusi 18 §:ä, jossa säädettäisiin yhteistyöstä kolmansien maiden valvontaviranomaisten kanssa. Kolmannella lakiehdotuksella muutettaisiin henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (jäljempänä rikosasioiden tietosuojalaki) soveltamisalaa koskeva 1 §:n 3 momentti ja lisättäisiin keskinäistä avunantoa koskevaan 54 §:ään uusi 3 momentti. Rikosasioiden tietosuojalaki tulee sovellettavaksi pääasiallisena yleissäädöksenä Suojelupoliisin käsitellessä henkilötietoja tehtäviensä suorittamiseksi.

Tietosuojayleissopimuksen ja EU:n tietosuojalainsäädännön välillä on pyritty varmistamaan mahdollisimman pitkälle menevä yhdenmukaisuus. EU:n tietosuojalainsäädäntöä on myös hyödynnetty uudistetun tietosuojayleissopimuksen sisällössä. Kansallisen henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn perustuessa EU:n tietosuojalainsäädäntöön vastaa voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö laajasti tietosuojayleissopimuksen vaatimuksia.

Tietojen siirrot kolmansiin maihin

Rikosasioden tietosuojalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 7 luku laajennettaisiin koskemaan kaikkea lain soveltamisalaan kuuluvaa henkilötietojen käsittelyä. Tämä tehtäisiin muuttamalla rikosasioden tietosuojalain 1 §:n 3 momenttia ja lain 10 §:n 2 momenttia. Muutoksella varmistettaisiin, että kansallinen sääntely vastaisi esityksessä kuvatuksi kaikilta osin tietosuojayleissopimuksen vaatimuksia.

Rikosasioden tietosuojalain pykälän lisäksi ei ehdoteta säädettäväksi erityislainsäädännön muutoksia. Poliisin henkilötietolain säännökset, jonka nojalla Suojelupoliisi voi luovuttaa henkilötietoja kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille, tulisi edelleen sovellettavaksi rikosasioden tietosuojalain 7 luvun sijaan.

Tietosuojayleissopimuksen uudessa 14 artiklassa (HE s. 55) säädetään rajat ylittävistä henkilötietojen siirroista. Artiklan 1 kohdassa säädetään tietojen siirtämisestä tietosuojayleissopimuksen toiselle osapuolelle. 14 artiklan 2 kohdassa säädetään tietojen siirtämisestä sellaisen valtion tai kansainvälisen järjestön lainkäyttövaltaan, joka ei ole tietosuojayleissopimuksen osapuoli. Tietoja saa kohdan mukaan siirtää vain, jos varmistetaan yleissopimuksen määräykseen perustuva asianmukainen tietosuojantaso. 14 artiklan 3 kohdassa säädetään perusteista, joilla asianmukainen tietosuojantaso voidaan varmistaa. 14 artiklan 4 kohdan alakohdan c) mukaan 1-3 kohtien määräysten estämättä tietosuojayleissopimuksen osapuoli voi säätää, että henkilötietoja saa siirtää, jos pakottavista oikeutetuista eduista, erityisesti merkittävistä yleisistä eduista, on säädetty lailla ja kyseessä oleva siirto on välttämätön ja oikeasuhteinen toimi demokraattisessa yhteiskunnassa.

Poliisin henkilötietolain 51 §:ssä säädetään Suojelupoliisin oikeudesta luovuttaa tietoja kansainvälisessä yhteistyössä. Pykälän 4 momentin mukaan päätettäessä tietojen luovuttamisesta on lisäksi otettava huomioon henkilötietoja vastaanottavan valtion ihmisoikeustilanne, luovutuksen merkitys Suomen kansainvälisille suhteille sekä Suomea sitovat kansainväliset sopimukset ja muut velvoitteet. Lisäksi on otettava huomioon henkilötietoja vastaanottavan valtion tietosuojan taso ja luovutuksen merkitys rekisteröidyn oikeuksille. Pykälän 5 momentin mukaan kansainvälinen yhteistyö ja tietojen vaihto on kielletty, jos on perusteltua aihetta epäillä, että jotakin henkilöä tämän yhteistyön tai tietojen luovuttamisen vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus, muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu, vaino, mielivaltainen vapaudenriisto tai epäoikeudenmukainen oikeudenkäynti. Kyseinen pykälä on säädetty poliisin henkilötietolain kokonaisuudistuksen yhteydessä perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

Suojelupoliisi toteaa, että sen tiedon luovutusharkintaa ohjaa tämän lisäksi perustuslaki, yleinen henkilötietojen käsittelyä koskeva sääntely sekä poliisilaissa (872/2011) säädetyt periaatteet, jotka tulee ottaa toiminnassa aina huomioon. Suojelupoliisin käsittelemän tiedon luonteen vuoksi jokainen tiedon luovutus perustuu aina yksittäistapauksessa tehtyyn kokonaisharkintaan.

Suojelupoliisin päällikkö
Poliisineuvos

Antti Pelttari

Antti Wahlroos

Ylitarkastaja

Liitteet

-

Jakelu

-

Tiedoksi

SM/KTY